

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та підприємництва
Кафедра економіки та підприємницької діяльності

Ковальчук С.Я.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ
Методичні вказівки для самостійної підготовки
Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітньо-професійна програма «ЕКОНОМІКА»

Вінниця - 2021

УДК 34.001.8

Ковальчук С.Я. к.е.н., доцент. Методичні вказівки з дисципліни «Транснаціональні корпорації» для самостійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки. спеціальність 051 Економіка. Освітньо-професійна програма «Економіка». Вінниця: ОЦ ВДАУ., 2021. 61 с.

Автор: Ковальчук С.Я.к.е.н., доцент

Рецензенти:

Кульганік О.М. к.е.н. доц. каф. економіки та міжнародних відносин Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Юрчук Н. П. к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету

Методичні вказівки для самостійної підготовки з дисципліни «Транснаціональні корпорації» містять основні аспекти процесів транснаціоналізації світової економіки, особливості економічного механізму діяльності транснаціональних корпорацій тощо.

Концептуальна ідея запропонованих методичних рекомендацій ґрунтується на раціональному поєднанні традиційної та інноваційної парадигм навчання у вищій школі, тобто авторська методика викладання дисципліни «Транснаціональні корпорації» базується на застосуванні поряд з традиційними (лекції, практичні заняття, самостійна й виконання групових проєктів, індивідуальна робота) інноваційних форм і методів навчання (міні-лекції, кейси, дискусії, круглі столи, складання й розв'язування тематичних кросвордів, написання есе тощо), студентоцентрованого навчання та принципів академічної свободи.

Розраховано на студентів економічного факультету економіки та підприємництва, обліку та аудиту, викладачів Вінницького національного аграрного університету

Затверджено до видання науково-методичною комісією ВНАУ
(протокол № 4 від 12 жовтня 2021 р.)

за поданням навчально-методичної комісії факультету економіки та підприємництва
(протокол № 4 від 06 жовтня 2021 р.)

ЗМІСТ

	Зміст	3
	Вступ	4
1.	Мета та завдання самостійної роботи навчальної дисципліни	5
2.	Компетентності та результати навчання	7
3.	Методи навчання та форми контролю	8
4.	Опис навчальної дисципліни	9
5.	Орієнтовна структура навчальної дисципліни	10
6.	Самостійна робота студента	11
7.	Критерії та шкала оцінювання знань та умінь студентів	12
8.	Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	13
	АТЕСТАЦІЯ 1 Концептуальні засади функціонування митної системи країни	
9.	Тестові завдання для перевірки знань за атестацією 1	22
10.	АТЕСТАЦІЯ 2. Заходи регулювання зовнішньоторговельних відносин	26
11.	Тестові завдання для перевірки знань за атестацією 2	37
12.	Контрольні питання за програмою курсу дисципліни для самоперевірки	43
13.	Список питань які виносяться на залік	43
14.	Рекомендована література	45

ВСТУП

У цьому документі подано Методичні вказівки для самостійної підготовки дисципліни «Транснаціональні корпорації» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальність 051 економіка, освітньо-професійна програма «Економіка», факультету економіки та підприємництва. У сучасних умовах функціонування світової економіки транс-національні корпорації стали однією з головних рушійних сил глобалізації. Транснаціоналізація господарського життя є однією з основних складових глобальної економіки. Вона як важливий елемент глобалізації безпосередньо впливала на її розвиток і майже стала її синонімом, сприяючи прискоренню процесів наближення та взаємопроникнення різних культур, цивілізацій, держав, регіонів, економічних систем, ринків та інститутів.

Транснаціональні корпорації (ТНК) створюють власні союзи та господарські партнерства, які пов'язані спільними майновими та немайновими відносинами, внутрішньофірмовим обміном і власністю на майже усі світові мобільні, мультифункціональні фактори виробництва, вони є породженням глобалізації і найцікавішим об'єктом для вивчення. ТНК перетворилися з суб'єктів у об'єкти міжнародної політики, беручі активну участь в усіх глобальних процесах.

Концептуальна ідея запропонованих методичних рекомендацій ґрунтується на раціональному поєднанні традиційної та інноваційної парадигм навчання у вищій школі, тобто авторська методика викладання дисципліни «Транснаціональні корпорації» *базується на застосуванні поряд з традиційними (лекції, практичні заняття, самостійна й виконання групових проєктів, індивідуальна робота) інноваційних форм і методів навчання (міні-лекції, кейси, дискусії, круглі столи, складання й розв'язування тематичних кросвордів, проведення конференцій) студентоцентрованого навчання та принципів академічної свободи.* Під час підготовки враховано базовий рівень економічних знань майбутніх фахівців, на яких передусім і зорієнтовані рекомендації.

Методичні вказівки для самостійної підготовки дисципліни «Транснаціональні корпорації» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальність 051 економіка, освітньо-професійна програма «Економіка», факультету економіки та підприємництва з орієнтовані на *студентоцентроване навчання та принципи академічної свободи, містять* питання для самоконтролю, тестові завдання, що допоможуть у засвоєнні теоретичних знань та формуванню у майбутніх фахівців приймати рішення при здійсненні міжнародного бізнесу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких частин:

Частина 1. Концептуальні засади функціонування міжнародної економіки

Частина 2. Ринкова основа міжнародної економіки

1. 1. 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Транснаціональні корпорації» є набуття студентами компетентностей з ключових питань державного регулювання міжнародної економічної діяльності, методами регулювання, особливостями транснаціоналізації господарського життя, розуміння теоретичних аспектів діяльності ТНК; особливостей транснаціоналізації українських компанії та розвитку національних бізнес-структур, визначення їх ролі у розвитку глобальної та національних економік, особливостей розробки та реалізації міжнародних інвестиційних стратегій, набуття навичок аналізу економічних мотивів діяльності та результативності ТНК, обґрунтування та прийняття міжнародних інвестиційних рішень.

1.1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації» є визначення об'єктивної необхідності вивчення економічної сутності, методів та форм діяльності транснаціональних компаній, аспектів міжнародної стратегічної діяльності ТНК на ринках приймаючих країн, а також отримання студентами навичок формування та оцінювання інвестиційних проектів за участю іноземних транснаціональних корпорацій.

Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами теоретичних знань та набуття практичних навичок, потрібних для якісної підготовки високо - кваліфікованих спеціалістів, які володіють професійними знаннями, що необхідні в сучасних ринкових умовах.

1.1.3. Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методологічні засади є транснаціональних процесів світового господарства.

1.1.4. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- предмет, метод та джерела навчальної дисципліни «Транснаціональні корпорації»;
- визначати транснаціональні корпорації, зміст і масштаби їх діяльності;
- класифікувати організаційні структури ТНК, описувати еволюцію їх розвитку;

1.1.5. У підсумку вивчення навчальної дисципліни студент повинен уміти:

- орієнтуватися в системі нормативних актів, що регулюють відносини в галузі транснаціоналізації;
- пояснювати специфіку розроблення і реалізації глобальної стратегії ТНК;
- демонструвати механізм функціонування ТНК;
- виявляти особливості взаємодії ТНК і національних економік;
- давати оцінку і прогнозувати вплив ТНК на економіку приймаючої країни.

- визначати встановлені сторонами найбільш сприятливих умов доступу до своїх ринків;
- узагальнювати практику використання митного законодавства, та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- пропагувати та тлумачити чинне законодавство щодо регулювання митної діяльності.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральними, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

Інтегральні компетентності - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Програмні результати:

РН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

РН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів).

3. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, евристичний, дослідницький метод, ділова гра, командні проєкти; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації здобувача та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми поточного та підсумкового контролю

тестування; залік; презентації; контрольна робота; колоквіум; дослідницькі проєкти; самоконтроль; взаємоперевірка. Організація поточного та підсумкового контролю знань з дисципліни здійснюється в рамках Європейської кредитно-трансферної системи підготовки фахівців. За підсумками контролів студенти можуть бути атестовані з виставленням семестрової оцінки, яка обов'язково враховує наукові та інші творчі здобутки студента в межах програми дисципліни.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік

Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- 1) усних опитувань на практичних заняттях;
- 2) письмового контролю;
- 3) тестування в автоматизованій системі «Тезаурус»;
- 4) тестових залікових завдань.

4.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –5	05 «Соціальні та поведінкові науки» 051 «Економіка» ОПП Економіка Перший (бакалаврський)	вибіркова	
Атестацій – 2		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150.		4-й	5-й
		Семестр	
		7-й	9-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 3		22 год.	4 год
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4 год
		Самостійна робота	
		108год.	142 год
		Вид контролю: – залік	

Програма навчальної дисципліни передбачає перезарахування кредитів освітніх компонентів, отриманих студентами, які навчались за програмою академічної мобільності, неформальної та інформальної освіти за наявності відповідних підтверджуючих документів.

Передбачено розробка аудіокурсу, дистанційних online курсів для здобувачів з особливими освітніми проблемами (інклюзивної освіти).

5. Структура навчальної дисципліни

Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки,
спеціальність 051 «Економіка».

Освітньо-професійна програма «Економіка».

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Атестація 1. Концептуальні засади функціонування міжнародної економіки												
Тема 1. Транснаціональні корпорації як суб'єкт міжнародного бізнесу	14	2	2			10		2				14
Тема 2. Еволюція організаційних структур транснаціональних корпорацій	14	2	2			10						14
Тема 3. Особливості формування та реалізація стратегії транснаціональних корпорацій	14	2	2			10			2			14
Тема 4. Маркетингові стратегії транснаціональних корпорацій	14	2	2			10						14
Тема 5. Функціонування ТНК у міжнародній господарській діяльності	14	2	2			10						14
Разом	70	10	10			50						
Атестація 2 Ринкова основа міжнародної економіки												
Тема 6. Особливості економічного механізму діяльності транснаціональних корпорацій	14	2	2			10		2				14
Тема 7. Міжнародні фінанси транснаціональних корпорацій	14	2	2			10						14
Тема 8. ТНК в системі сучасного міжнародного інвестування	14	2	2			10						14
Тема 9. Регулювання транснаціональної діяльності	14	2	2			10			2			14
Тема 10. Транснаціоналізація української економіки	24	4	2			18						16
Разом	80	12	10			58						
Усього годин	150	22	20			108	150	4	4			142

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Самостійна підготовка студентів зорієнтована на студентоцентроване навчання та академічну свободу, що включає в себе вибір студентом тем індивідуальних завдань, наукового-дослідних, творчих робіт, презентацій ділові ігри, групові проєкти, кейси тощо.

Самостійна робота студента організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання та виконання індивідуального творчого завдання чи групового проєкту.

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

Під час роботи над індивідуальними завданнями, написання тез, статті, есе, кейсу; підготовки кросвордів за темою не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.

7. КРИТЕРІЙ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з навчальної дисципліни "Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності" здійснюється згідно з кредитно-трансферною системою організації навчального процесу.

Поточний - під час виконання домашніх завдань, індивідуальних завдань, написання рефератів, контроль за засвоєння певного розділу.

Підсумковий - включає залік, який виставляється за результатами атестації.

Кожен розділ може оцінюватись під час атестації в умовних балах пропорційно обсягу часу, відведеного на засвоєння матеріалу. Кількість умовних балів за навчальні заняття студента становить 70% (коефіцієнт 0,7) і 30% (коефіцієнт 0,3) припадає на диференційований залік чи іспит від загальної кількості умовних балів.

Відповідно до отриманих балів студентам присвоюються кредити ECTS. Кредити записують у журнал рейтингового оцінювання знань і умінь студентів.

КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Кількість балів
Відмінно	A	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	> 90
Добре	B	Дуже добре — вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	Добре - в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-81
Задовільно	D	Задовільно - непогано, але із значною кількістю недоліків	66-74
	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-65
Незадовільно	FX	Незадовільно - потрібно працювати перед тим, як	35-59
	F	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота	<35

Якщо здобувач упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав (отримав) менше половини максимальної оцінки з навчальної дисципліни (менше 35 балів), то він не допускається до заліку чи екзамену. Крім того, обов'язковим при мінімальній кількості балів за підсумками контрольних заходів є виконання індивідуальної творчої роботи (презентації).

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Атестація 1. Концептуальні засади функціонування міжнародної економіки

ТЕМА 1. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування поняття ТНК та усвідомити їх значення міжнародної торгівлі для розвитку світових господарських зв'язків.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати чинні правові акти у сфері міжнародної діяльності щодо регулювання виробничо-господарської діяльності аграрних товаровиробників;

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо непохитності діяльності ТНК.

Ключові поняття теми: транснаціональні корпорації; критерії транснаціоналізації (структурний критерій; критерій результативності; біхевіоральний (поведінковий) критерій; форми ТНК; середовище ТНК; глобалізація; інтернаціоналізація; міжнародний бізнес; еволюція ТНК; картель; синдикат; трест; концерн; багатонаціональні концерни; конгломерат; консорціум; транснаціональні стратегічні альянси.

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Поняття ТНК та підходи до визначення. Критерії належності до ТНК. Різновиди корпорацій. Середовище функціонування ТНК: поняття та характеристика.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «транснаціональна корпорація».
2. Зазначте критерії належності до ТНК.
3. Висвітліть основні еволюційні моменти становлення транснаціональної діяльності.
4. Охарактеризуйте середовище функціонування ТНК.
5. Що таке картель, синдикат, трест? В чому полягає різниця між цими різновидами об'єднань? Чи існують сьогодні перелічені форми?
6. Що таке концерн, конгломерат, консорціум? Охарактеризуйте ці форми монополій, наведіть приклади.
7. Як Ви вважаєте, чи є сучасні ТНК агентами глобалізації світової економіки? Обґрунтуйте Вашу відповідь.
8. Дайте порівняльну характеристику поняттям: «багатонаціональна корпорація», «транснаціональна корпорація». «глобальна корпорація».
9. Охарактеризуйте роль ТНК у сучасній міжнародній економіці та міжнародному бізнесі.
10. В чому, на Вашу думку, полягає сутність ТНК на сучасному етапі функціонування світової економіки?

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

В чому полягають головні особливості «ери глобалізації» як етапу розвитку міжнародного бізнесу?;

«Чи існує, на ваш погляд, українська модель міжнародного бізнесу?»

Навчально-практичні завдання

Ситуаційне завдання Ознайомившись з прикладом діяльності компанії «Procter & Gamble» на японському ринку, дайте відповіді на такі запитання: Чим викликані проблеми, що спіткали «P&G» на японському ринку? Які дії менеджерів цієї компанії були невірними? Чи можна було вирішити таку проблему іншим способом.

Ситуація 1 Компанія «Procter & Gamble» вийшла на японський ринок у 1972 р. й була

першою, що запропонувала тут одноразові серветки. Невдовзі частка «Procter & Gamble» на цьому ринку становила 80 %. Здавалося б, існували всі передумови для розгортання подальшої успішної роботи компанії в цій країні. Однак все склалося зовсім інакше. До 1985 р. ринкова частка «P&G» зменшилася до 8 %, компанії ніяк не вдавалося захопити міцні позиції на японських ринках засобів для прання й догляду за тілом. Як повідомлялося, втрати японської філії «P&G» становили близько 40 млн дол. на рік. Основною проблемою було те, що «P&G» просто перенесла свої маркетингові стратегії та систему оптового продажу в Японію, не адаптуючи їх до культурних особливостей цієї країни. Американські менеджери, які очолювали японську філію «P&G», не врахували, що ідеї, котрі спрацьовують в Америці, можуть мати негативні наслідки в Японії. Пропонуючи до продажу піну для ванн, «P&G» випустила в телевізійний ефір рекламний ролик, сюжет якого полягав у тому, що жінка лежала в повній ванні, а її чоловік заходив до ванної кімнати й питав про цей засіб. Така реклама була ефективною в США та Європі, однак у Японії, де культурні традиції забороняють особам чоловічої статі заходити до ванної кімнати, коли там купається жінка, навіть якщо це дружина, такий рекламний сюжет зазнав цілковитого фіаско. Японські конкуренти швидко скористалися з такої недалекоглядності менеджерів «P&G». Наприклад, на ринку одноразових серветок фірма «Као» розробила лінію елегантних виробів, які більше відповідали смакам японських споживачів, і невдовзі захопила 30 % ринку, витіснивши при цьому саме «P&G». Усвідомивши, що нерозуміння особливостей міжнародного бізнесу багатьма американськими менеджерами, котрі працювали в японській філії, спричинило невдачу роботи компанії на ринку цієї країни, «P&G» почала призначати посади в багатьох іноземних філіях представників місцевого населення.

Аналіз кейсу «Спробуйте оцінити себе і своїх друзів з погляду придатності до міжнародної бізнесової діяльності».

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Транснаціональні корпорації. Навч. посіб. Давидова І.О., Величко К.Ю., Печенка О.І. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175с
2. Вовк С. Тендеції сучасного інвестування ТНК. *Журнал євроейської економіки*. Том 11. №3. 2012. №11. С.296-318.
3. Герасимчук З.В., О.І. Гонти. Регіональні аспекти транснаціоналізації економіки регіонів. *Корпоративні структури в національній інноваційній системі*. За ред. д-ра екон. наук Л.І.Федулової. К.: вид-вом УкрІНТЕІ. 2007. С. 269 – 295.
4. Карамбович І. ТНК у системі світового господарства. *Міжнародна економіка та менеджмент*. 2008. №4. С.28-30.
5. Кириченко О., І. Кавас, А. Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: *Фінансист*. 2004. 634 с.
6. Козик В.В., Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. Міжнародні економічні відносини. Навч. посіб. 5-те вид., стер. К.: *Знання*. 2004. 406с.
7. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
8. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.
9. Ковальчук С.Я. Світовий ринок технологій: вплив процесів глобалізації. Ковальчук С.Я., Сухоцька С.М., Юрчук Б.В. *Економіка та суспільство*.- Вип.9. 2017. с.1213-1218. URL: <http://economyand.society.in.ua>
10. European Commission. CAP 2020: детальний опис програми: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-for-our-roots/cap-in-depth/index_en.htm
11. European Commission. Програма CAP 2020: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2014_en.pdf

ТЕМА 2. ЕВОЛЮЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

Теорії прямого закордонного інвестування і ТНК: огляд теорії між-народної торгівлі, теорії прямих закордонних інвестицій. Економічні основи діяльності ТНК. Сутність та переваги інтернаціоналізації.

Ключові поняття теми: меркантилізм; теорія абсолютної переваги А.Сміта; теорія порівняльної переваги Д.Рікардо; теорія Хекшера – Оліна; «Парадокс Леонтьєва»; теорії порівняльної вартості робочої сили; теорії попиту; теорія життєвого циклу; теорія технологічного розриву; теорія негативного росту; теорією Пребиша; теорія руху капіталу; теорія ринкових імперфекцій; концепція інтерналізації; еkleктична теорія міжнародного виробництва; дуалістична концепція; інтернаціоналізація фірми.

навчальна мета: з'ясування значення прямого закордонного інвестування і ТНК та сутність та переваги інтернаціоналізації.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати діяльність ТНК щодо регулювання виробничо-господарської діяльності аграрних товаровиробників;

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо непокитності ТНК у сфері виробництва сільськогосподарської.

Контрольні питання:

1. Дати стислу характеристику теоріям міжнародної торгівлі.
2. Дайте визначення теорії життєвого циклу продукту Р. Вернона.
3. Розкрийте сутність теорії технологічного розриву. Концепція імітаційного лагу.
4. Охарактеризуйте сутність теорії ринкових імперфекцій.
5. Сутність теорії інтернаціоналізації як найбільш авторитетної теорії ТНК.
6. Сутність еkleктичної парадигми міжнародного виробництва Д. Данінга.
7. Охарактеризуйте динамічну моделі конкурентних переваг М. Портера (даймонд-система).
8. Охарактеризуйте дуалістичну концепцію інтернаціоналізації.
9. Специфіка стадійного процесу інтернаціоналізації фірми.
10. Сутність EPRG-моделі Х. Перлмуттера.

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

1. Розкрийте сутність і переваги інтернаціоналізації цих процесів
2. Охарактеризуйте модель вибору фірмою закордонних ринків
3. Які чинники впливають на вибір форми виходу на закордонні ринки?
4. Поясніть суть, переваги та недоліки наступних форм організаційної структури управління ТНК: а) функціональної; б) продуктової; в) відокремленої; г) географічної; д) матричної.
5. Порівняйте характеристики стратегій ТНК США, Західної Європи і Японії
У чому полягають реальні можливості виходу українських фірм на зовнішні ринки?
В чому сильні і слабкі сторони різних форм виходу фірм на зарубіжні ринки?

Навчально-практичні завдання

Завдання 1 На підставі аналізу наведених нижче матеріалів ситуації 2 виконайте такі завдання:

Складіть схему початкової організаційної структури компанії. Визначте її тип. Складіть схему нової організаційної структури компанії. Порівняйте отриманий результат з попередньою схемою. Визначте переваги нової організаційної моделі. Які в неї є недоліки? Ситуація 2 «Abbott Laboratories» - одна з найбільших світових компаній у сфері охорони

здоров'я з обсягом продажів, що в 1997 р. сягнув 12 млрд дол. Спочатку компанія була подоєна на три підрозділи - фармацевтичний, лікарняних продуктів та харчових продуктів (так було в 1960-і роки). Кожен підрозділ діяв як комерційний центр і був відносно самостійною та самоокупною одиницею, з власною науково-дослідницькою діяльністю, функціями виробництва й маркетингу. Наприкінці 60-х років XX ст.. обсяг закордонних продажів «Abbott» швидко зростав, а тому компанія створила міжнародний підрозділ, що виконував усі операції фірми поза межами США швидше за географічними, ніж за товарними показниками. Водночас, паралельно з цими чотирма підрозділами виникла нова, організована іншим способом форма бізнесу.

Діагностичний бізнес «Abbott Laboratories», започаткований у 1970-х роках нині є світовим лідером з обсягом світового продажу 2.4 млрд дол. На відміну від інших форм, даний організовано на глобальній основі, і він діє в закордонних країнах не через міжнародний підрозділ, а радше через власний персонал. Компанія скористалася двома різними способами глобального збуту - через підрозділ глобальної продукції (організація діагностичного бізнесу) та через міжнародний підрозділ. Тепер компанія намагається знайти найкращий спосіб організації інтернаціональних операцій. Дискусія з приводу даного питання викликана певними змінами, що відбуваються в зовнішньому оточенні «Abbott» і зумовлюють двоїсте становище. Одна з цих змін - зміщення в бік розроблення глобального продукту в галузі охорони здоров'я. Прагнучи швидко компенсувати свої витрати на розроблення нової продукції (які іноді можуть перевищувати 100 млн дол.). фармацевтичні компанії намагаються якомога інтенсивніше впроваджувати нові товари у світовому масштабі. Як виявила «Abbott Laboratories», розроблення продукції спочатку для ринку США з наступною її модифікацією для закордонних споживачів є повільним та дорогим процесом.

Натомість задіявши всі чотири сфери бізнесу компанії, «Abbott Laboratories» намагається створити глобальні продукти, а потім одночасно поставити їх на ринки всього світу. Тільки підрозділи глобальної продукції дадуть змогу компанії суворо контролювати процес розроблення нового продукту та стратегію виведення відповідного товару на ринок (такий контроль вважається необхідним). Іншою зміною є наявність численних покупців різних рівнів як у Сполучених Штатах Америки, так і у великих організаціях охорони здоров'я в інших країнах. Значні групи лікарень та організацій сфери охорони здоров'я координують свою закупівлю за різними товарними рядами. Ці впливові покупці висловили бажання мати ділові контакти виключно з «Abbott Laboratories» і компанія усвідомила, що розвиток тісних стосунків із солідними покупцями набуває дедалі більшого значення. Найкращий спосіб зробити це - створити в кожній країні, де компанія має бізнес, єдину маркетингову організацію. Така організація могла б продавати продукцію кожного з чотирьох підрозділів «Abbott Laboratories». 1994 р. «Abbott» цією метою створила в США окремий маркетинговий відділ, а далі міжнародний підрозділ компанії скористався цим методом у всіх країнах, де він діяв.

Сьогодні компанія «Abbott Laboratories» підтримує існуючий стан речей. Службовці міжнародного підрозділу компанії згодні з таким рішенням, тоді як керівники товарних філій надають перевагу зміщенню в бік глобальної чотирьохрівневої побудови. Водночас, як видається, керівна верхівка фірми дійшла висновку, що ідеальних способів розв'язання організаційних проблем компанії немає, і що за всієї недосконалості існуючої структури вона нині діє надто добре, щоб була потреба ревізувати найголовніші зміни.

Завдання 2 Поясніть доцільність створення компанією «Форд Мотор Компані» світової мережі між фірмових зв'язків.

-Міжфірмові зв'язки компанії «Форд» Угоди про участь в активах СП

Поставка комплекту ючих Угоди зі збуту Угоди з розвитку технологій

Виробничі угоди АстонМартін KIA Мазда Фіат ДМ Нісан Тойота Вольво Фольксваген Фіат Москвич Нісан Рено Мазда Фольксваген Фуджі Хеві Фіат Мазда KIA Сузукі Крайслер дм KIA Мазда Нісан БМВ KIA Мазда Нісан Ровер Сузукі

Чому на Ваш погляд, у цю мережу не включене жодне з автомобільних підприємств

України?

Аналіз кейсу «Проаналізуйте успішні і невдалі спільних підприємства в Україні і поясніть результати їх діяльності. В чому сильні і слабкі сторони спільних підприємств?»

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Транснаціональні корпорації. Навч посіб. Давидова І.О., Величко К.Ю., Печенка О.І. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175с
2. Вовк С. Тендеції сучасного інвестування ТНК. *Журнал євроейської економіки*. Том 11. №3. 2012. №11. С.296-318.
3. Герасимчук З.В., О.І. Гонга. Регіональні аспекти транснаціоналізації економіки регіонів. *Корпоративні структури в національній інноваційній системі*. За ред. д-ра екон. наук Л.І.Федулової. К.: вид-вом УкрІНТЕІ. 2007. С. 269 – 295.
4. Карамбович І. ТНК у системі світового господарства. *Міжнародна економіка та менеджмент*. 2008. №4. С.28-30.
5. Кириченко О., І. Кавас, А. Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: *Фінансист*. 2004. 634 с.
6. Козик В.В., Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. Міжнародні економічні відносини. Навч. посіб. 5-те вид., стер. К.: *Знання*. 2004. 406с.
7. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
8. Ковальчук С.Я. Участь аграрних підприємств у міжнародній спеціалізації крізь призму глобалізаційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки. МНУ ім. В.О.Сухомлинського. Вип.15. 2017. С. 20-26
9. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду.<http://www.imf.org/external/index.htm>

ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ КОРПОРАЦІЇ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Особливості реалізації стратегій ТНК. Конкурентні стратегії транснаціональних корпорацій. Специфіка дії конкурентних сил на реалізацію стратегій ТНК. Процес виходу з ринку як елемент реалізації стратегії ТНК. Структура транснаціональних корпорацій, вплив стратегії ТНК на її організаційну побудову.

навчальна мета: з'ясування особливості реалізації стратегій ТНК, конкурентні стратегії транснаціональних корпорацій

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати процес виходу з ринку як елемент реалізації стратегії ТНК;

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо структури транснаціональних корпорацій, вплив стратегії ТНК на її організаційну побудову.

Ключові поняття теми: ключові компетенції; конкурентні переваги; глобальні стратегії ТНК; багатонаціональна стратегія ТНК; стратегія господарювання; стратегія на рівні фірми; функціональної стратегії; стратегія бізнесу; стратегія світового ринку; стратегія низьких затрат; стратегія диференціювання товару; стратегія концентрації; стратегія диференціювання товару; конкурентні сили М. Портера; специфіка стратегії виходу з ринку; організаційна структура ТНК; функціональна організація компанії; регіональна структура ТНК; матрична структура ТНК.

Контрольні питання

1. Проаналізуйте еволюцію організаційних форм ведення бізнесу ТНК.
2. Які фактори впливають на успішність стратегії ТНК?
3. В чому полягає специфіка реалізації глобальної стратегії ТНК?
4. В чому полягає специфіка реалізації багатонаціональної стратегії ТНК?
5. Охарактеризуйте особливості ринкових стратегій ТНК (стратегії на функціональному рівні, стратегії бізнесу).
6. В чому полягає сутність стратегії входження на ринок (стратегія низьких витрат, диференціювання товару, стратегія концентрації)?
7. Які, згідно М. Портера, конкурентні сили впливають на організацію діяльності ТНК у міжнародному економічному просторі?
8. Охарактеризувати специфіку стратегії виходу з ринку.
9. Сутність організаційної структури ТНК (функціональна, регіональна, матрична).
10. Чи взаємопов'язані структурна організація ТНК та стратегія ТНК?

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

1. В чому полягає необхідність стратегічного планування для ТНК?
2. Яку роль відіграє SWOT - аналіз у розробці стратегії ТНК? Поясніть особливості і розкрийте суть ринкових (конкурентних) стратегій ТНК.
3. У чому полягає сутність стратегії виходу з ринку?
4. Охарактеризуйте маркетингові стратегії ТНК.
5. Визначте чинники, що впливають на розроблення ефективної стратегії.
6. Обґрунтуйте вибір чинників, що впливають на формування стратегії ТНК в умовах висококонкурентного ринку.

Навчально-практичні завдання

Завдання 1 Міжнародна фірма виділила 6 потенційних стратегічних зон господарювання (СЗГ). Характеристика кожної СЗГ.

Економічна характеристика СЗГ міжнародної фірми

Стратегічні зони господарювання №1 №2 №3 №4 №5 №6

Темпи зростання ринку 12 20 2 15 7 5 2.

Відносна частка ринку 2 0,2 1,8 3,0 2,2 0,7 3.

Обсяг продажу, млн. дол. 20 8 50 30 45 5 4.

Покриття витрат, млн. дол. 10 4 20 3 15 1 5.

Прибуток, млн. дол. 5 2 10 2 10 1

Зіставте і оцініть кожну СЗГ, використовуючи матрицю БКГ.

Зробіть вибір перспективних СЗГ і дайте стратегічні рекомендації керівництву фірми.

Аналіз кейсу «Визначте сильні і слабкі сторони стратегії зростання компанії «Мак Дональде» в Україні. Серед діючих в Україні ТНК знайдіть приклади різних типів міжнародних стратегій.».

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Козик В.В., Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. Міжнародні економічні відносини. Навч. посіб. 5-те вид., стер. К.: *Знання*. 2004. 406с.
2. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
3. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.
4. Пехник А. В. Вплив європейської інтеграції на діяльність ТНК. *Регіональна економіка*. 2001. №2. С.181-183.
5. Рогач О.І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві. Монографія. К.: ВЦ «Київський університет». 2006. 150 с.
6. Ковальчук С.Я. Участь аграрних підприємств у міжнародній спеціалізації крізь призму глобалізаційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки. МНУ ім. В.О.Сухомлинського. Вип.15. 2017. С. 20-26
7. European Commission. CAP 2020: детальний опис програми: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-for-our-roots/cap-in-depth/index_en.htm
8. European Commission. Програма CAP 2020: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2014_en.pdf

ТЕМА 4. МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНС-НАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування сутності маркетингових стратегій ТНК.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати. Вплив міжнародного середовища на маркетингову стратегію ТНК. Міжнародний життєвий цикл товару.

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо специфіки впровадження стандартизованих маркетингових стратегій

Ключові поняття теми: маркетингові стратегії ТНК, глобальна маркетингова стратегія ТНК, багатонаціональна маркетингова стратегія ТНК, міжнародне середовище (макро-, мікро-) ТНК, мар-кетинг-мікс (4Р), міжнародний ЖЦТ, скорочення (стиснення) МЖЦТ, стратегії агресивної інновації діяльності ТНК, ТНК країн, що розвиваються, всесвітня адаптація, бренд.

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Сутність маркетингових стратегій ТНК. Вплив міжнародного середовища на маркетингову стратегію ТНК. Міжнародний життєвий цикл товару. Специфіка впровадження стандартизованих маркетингових стратегій

Контрольні питання:

1. Що являє собою маркетингова стратегія ТНК?
2. Охарактеризуйте специфіку багатонаціональної маркетингової стратегії.
3. Охарактеризуйте специфіку глобальної маркетингової стратегії.
4. Розкрийте особливості впливу зовнішнього макро- та мікросередовища на формування маркетингових стратегій ТНК.
5. В чому полягає агресивна інноваційна стратегія ТНК?
6. Який різновид маркетингової стратегії є найбільш поширеним?
7. Охарактеризуйте матрицю «базових стратегій» М. Портера.
8. В чому полягає специфіка просування брендінгових товарів?
9. Міжнародний життєвий цикл товару: дати характеристику та оцінку використання міжнародного ЖЦТ ТНК.
10. Як, на вашу думку, чи вигідною є стратегія всесвітньої адаптації продукту?

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

1. Завдання міжнародного фінансового менеджменту ТНК Основні складові світового інвестиційного середовища
2. Охарактеризуйте зовнішні та внутрішні джерела фінансування ТНК Які інструменти забезпечують регулювання фінансової діяльності ТНК?
3. Які завдання виконують трансфертні ціни?
4. У чому сутність неттінгу готівкових потоків?
5. Охарактеризуйте механізм багатостороннього неттинга Назвіть види фінансових ризиків і методи керування ними
6. Які особливості має фінансовий менеджмент відділень ТНК в Україні?

Навчально-практичні завдання

Завдання 1 На основі інформації, що міститься у таблиці роздаткового матеріалу по 50 ТНК світу різних галузей розрахувати показники (визначає викладач). Розкрити зміст кожного показника. Зробити порівняльний аналіз показників ТНК різних галузей економіки.

Аналіз кейсу «Основні фінансові операції, що використовуються в процесі здійснення українським підприємством зовнішньоекономічної діяльності. Запропонуйте п'ять методів хеджування операційних валютних ризиків»

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;

- б)написати тези, статтю, есе, кейс;
- в)виступити на науково-практичній конференції;
- г)підготувати кросворд за темою.

Література

1. Семенов А.А, Крижанівська В.В. Діяльність ТНК в Україні та їх вплив на економічний розвиток країни. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=5963>
2. Сухіна О. М. Економічна доцільність формування інституту українських транснаціональних корпорацій у сфері надрокористування. *Стратегічні пріоритети*. №2 (23). 2012 р. С. 111-119.
3. ТНК і міжнародний бізнес в Україні. URL: <http://www.grinchuk.lviv.ua/book/50/2056.html>
4. Шнипко О. Транснаціональні корпорації та проблеми транснаціоналізації українського ринку. *Економіст*. 2005. №11. С.58 – 62.
5. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності. Навч. Посібник. За ред. С.О. Якубовського, Ю.Г. Козака, О.В. Савчука. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 488с.
6. Глобалізація світогосподарських зв'язків. URL: <http://www.coolreferat.com/>
7. Кметик Х. Значення основних принцип міжнародного права у регламентації діяльності транснаціональних корпорацій. *Зовнішня торгівля право та економіка*. 2009. №1. С.83-87.
8. Ковальчук С.Я., Купінець Л.Є. Україна в «Зелених» трансформаціях агропродовольчого сектору країн східного партнерства: виклики та можливості. *Економічні інновації*. 2019. Т. 21. Вип. 2 (71). С. 43-59.
9. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду.<http://www.imf.org/external/index.htm>

ТЕМА 5. ФУНКЦІОНУВАННЯ ТНК У МІЖНАРОДНІЙ ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування сучасних аспектів поширення корпоративного бізнесу як форми господарювання. діяльності.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати Переваги та недоліки діяльності ТНК

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо непохитності поширення корпоративного бізнесу у сфері виробництва сільськогосподарської.

Ключові поняття теми: тенденції розвитку ТНК; НТП; трирівнева організація ТНК; холдингова компанія; приймаючі країни; країни базування; основні положення (проблеми) відносини між урядами і ТНК.

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання:Сучасні аспекти поширення корпоративного бізнесу як форми господарювання. діяльності.Переваги та недоліки діяльності ТНК.Діяльність ТНК у країнах базування.ТНК та приймаючі країни.

Контрольні запитання

Які проблеми вирішуються в рамках стратегії «виробництво -МТЗ» Як здійснюється вибір місця розташування міжнародного виробництва?

Які переваги та недоліки мають різні типи стратегії освоєння закордонних ресурсів?

Назвіть характерні ознаки закордонного будівництва Які особливості властиві експорту заводів?

Охарактеризуйте можливі екологічні наслідки виробничої діяльності ТНК.

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

Як експорт заводу може впливати на економіку країни- експортера та країни імпортера? Виконати тестові завдання (надає викладач)

Навчально-практичні завдання

Завдання 1 На основі розрахункового матеріалу, який містить інформацію щодо основних фінансово-економічних показників діяльності 500 найбільших ТНК світу виконати такі завдання: Відібрати по 10-15 найбільших ТНК за галузями: автомобільна. металургійна, нафтопереробна, хімічна, фармацевтична, харчова промисловість, виробництво електронного

та електротехнічного обладнання. Визначити країнову належність кожної фірми. Проранжувати їх всередині кожної галузі за розміром ринкової капіталізації. Відібрати по 5-7 найбільших фірм за галузями: авіа космічна. виробництво комп'ютерів, комп'ютерного обладнання, виробництво промислового та сільськогосподарського обладнання, виробництво наукового, фото- і контрольно-вимірювального обладнання. Визначити країнову належність кожної фірми. Проранжувати ТНК середині кожної галузі за розмірами ринкової капіталізації. Визначити найбільші в світі банки, визначити їх країнову належність. Згрупувати найбільші ТНК по країнах та континентах, розглянувши всі 500 компаній. Проаналізувати одержані результати і зробити висновки. Оформити письмовий звіт про виконану практичну роботу.

Завдання для групового проєктування

Проаналізувати наведену у навчальному посібнику схему практичної роботи з експорту автомобілебудівного заводу. Визначте основні етапи цього процесу. На основі рекомендованої літератури підготуйте невелику доповідь щодо проблеми екологічних наслідків виробничої діяльності ТНК і радикальних заходів, які необхідно вжити Україні для забезпечення власної екологічної безпеки.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте специфіку поширення діяльності ТНК у історич- ному аспекті.
2. В чому полягає, на вашу думку, сучасна реалізація господарської діяльності ТНК?
3. Чи можна охарактеризувати діяльність ТНК для приймаючих країн як позитивну?
4. Дати характеристику взаємовідносин ТНК та країн базування.
5. Чому, на Вашу думку, останніми роками національні уряди розг- лядають, ТНК як засіб зміцнення національних позицій і створення національних переваг?
6. Розкрийте суть дипломатичної функції ТНК.
7. Доведіть, що діяльність ТНК підвищує конкурентність національ- них ринків приймаючих країн.
8. У чому виявляється негативний вплив ТНК на економіку країн, у яких вони функціонують?
9. Чому ТНК у своїй стратегічній політиці зорієнтовані, як правило, на поглинання місцевих компаній приймаючих країн
10. Яким чином трансфертні ціни, які використовують ТНК, вплива- ють на економіку приймаючих країн?

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Кметик Х. Значення основних принцип міжнародного права у регламентації діяльності транснаціональних корпорацій. *Зовнішня торгівля право та економіка*. 2009. №1. С.83-87.
2. Луцький М.Г. Вплив транснаціональних корпорацій на глобалізацію інноваційних процесів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. №4. с.116-120.
3. Основи міжнародної торгівлі. Навчальний посібник. За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 656 с.
4. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. Монографія. К.: Кондор. 2004. 480 с.
5. Транснаціональні корпорації і Україна. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/266-tnk-and-ukraine>
6. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. N 959-XII. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 91. Ст. 377. Бібліотека офіційних видань.
7. European Commission. Програма CAP 2021: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2014_en.pdf

1.ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ АТЕСТАЦІЯ 1

1. На чому базується структурний критерій приналежності до ТНК?:

- а) транснаціональний статус визначається різною країною приналежністю власників фірми або її вищого управлінського персоналу;
- б) транснаціональність де термінується кількістю країн, у яких функціонує фірма;
- в) приналежність базується на базі двох підходів а + б; г) усі відповіді вірні.

2. Згідно біхевіорального (поведінкового) критерію, фірма може називатися транснаціональною, якщо:

- а) її керівництво розглядає весь світ як сферу своїх потенційних ділових інтересів;
- б) її керівництво орієнтується на розширення діяльності через участь у спільних програмах;
- в) її вищий менеджмент не розглядає весь світ як сферу потенційних інтересів;
- г) всі відповіді правильні; д) всі відповіді неправильні.

3. Форма монополістичного об'єднання, учасники якого зберігають власність на засоби виробництва і вироблений продукт, а та- кож виробничу і комерційну самостійність, це:

- а) синдикат; б) картель; в) трест;
- г) усі попередні відповіді невірні;

4. Форма монополії в якій під єдиним фінансовим контролем зосереджені компанії, що діють у різних, технологічно не пов'язаних між собою галузях:

- а) консорціум; б) конгломерат;
- в) багатогалузевий концерн; г) холдинг;
- д) немає правильної відповіді.

5. Внутрішнє середовище функціонування ТНК складається з:

- а) місії ТНК та структурної побудови;
- б) технології, мети, людського капіталу, структури; в) політики, стратегії, бюджету;
- г) стратегічного розвитку фірми та її орієнтирів; д) немає правильної відповіді.

6. Кожен продукт проходить через 5-ть стадій: поява, розвиток, насичення, спад, вихід з ринку. Ця теорія має назву:

- а) «парадокс Леонтьєва»;
- б) теорія технологічного розриву М. Познера; в) теорія життєвого циклу Р. Вернона;
- г) теорія негативного зростання Дж. Бхагваті.

7. До 20-х років минулого століття в міжнародному бізнесі переважало:

- а) портфельне інвестування, орієнтоване на одержання фінансових дивідендів;
- б) пряме інвестування, що супроводжується одержанням контролю над об'єктом інвестування;
- в) портфельне інвестування та пряме у рівних пропорціях; г) усі відповіді є правильним.

8. Теорія ринкових імперфекцій зазначає, що:

а) розширення міжнародної діяльності ТНК приносить переваги у міжнародному бізнес-середовищі;

б) ТНК здійснює пряме закордонне інвестування (ПЗІ) через бажання використати переваги, що недоступні національним фірмам;

в) ТНК здійснює ПЗІ через бажання отримати «специфічні переваги володіння» (firm-specific advantages or ownership specific advantages) і складаються з матеріальних і нематеріальних активів (tangible and intangible assets);

г) усі відповіді вірні;

д) відповіді б та в вірні та тотожні; е) усі відповіді невірні.

9. Еклектичну теорію міжнародного виробництва розробив:

- а) Дж. Даннінг;
- б) Альфред Маршал;

в) Р. Гросса і Д. Куджави; г) М. Портер.

10. Чотири детермінанти конкурентної переваги країни за М. Портером включають:

- а) переваги володіння, переваги дислокації, переваги інтерналізації;
- б) фактори виробництва; умови попиту; зв'язані та підтримуючі галузі; фірмова стратегія, структура та конкуренція + дві додаткові змінні (роль уряду і ймовірні параметри);
- в) обсяг і характер попиту на товари та послуги з боку місцевих споживачів та наявність та відсутність національних постачальників і зв'язаних галузей;
- г) немає правильної відповіді.

11. Ключові компетенції можна визначити, як:

- а) важливий інструмент для розробки стратегії ТНК;
- б) певна спроможність, що дає компанії можливість створювати конкурентоспроможну вартість для споживачів або нейтралізує загрози зовнішнього середовища;
- в) можливість створювати конкурентоспроможність; г) усі відповіді вірні; д) немає вірної відповіді.

12. Стратегія, що базується на основних стратегіях конкуренції (найнижчих витрат, диференціації, фокусування), але має специфічну особливість – використовуючи її, ТНК вносить зміни до свого стратегічного підходу в різних країнах залежно від конкурентних умов – це:

- а) глобальна стратегія ТНК;
- б) багатонаціональна стратегія ТНК;
- в) стратегія з урахуванням конкурентних сил; г) всі попередні відповіді невірні.

13. Вихід з ринку залежно від спонукальних мотивів, характеру і методів може бути визначений, як:

- а) різновид стратегії, що пов'язаний з сферою обертання; б) примусовий, скорочення масштабів діяльності, раціоналізація господарської діяльності;
- в) вихід через проблеми з бізнес-діяльністю; г) усі відповіді вірні.

14. Така форма організаційної побудови ТНК передбачає виділення підрозділів, які концентруються на певних функціональних сферах діяльності, таких як дослідження та розробки, виробництво, маркетинг, тощо. – це:

- а) функціональна організація; б) регіональна організація;
- в) матрична структура.

15. Стратегія низьких витрат, стратегія диференціювання товару, стратегія концентрації – це:

- а) стратегія бізнесу, що орієнтована на вступ у ринок, які б засоби конкурентної боротьби не використовувалися;
- б) стратегія господарювання; в) стратегія світового ринку; г) усі відповіді вірні;
- е) немає вірної відповіді.

16. Цю стратегію обирають за наявності істотних соціально-культурних, політичних, економічних умов, які відрізняють один національний ринок від іншого:

- а) глобальна маркетингова стратегія;
- б) багатонаціональна маркетингова стратегія;
- в) стратегія з урахуванням конкурентних сил; г) всі попередні відповіді невірні.

17. Чи можна назвати виникнення та функціонування транснаціональних стратегічних альянсів як продукт глобального міжнародного середовища?:

- а) так, це новий феномен в еволюції ТНК;
- б) ні, це продукт мультинаціонального середовища;
- в) ні, це специфічна риса транснаціонального середовища; г) всі попередні відповіді невірні.

18. На міжнародному ринку життєвий цикл товару складається з:

- а) тих самих етапів, що і на внутрішньому ринку; б) шести етапів, а на внутрішньому з

чотирьох;

в) етап диференціації товару, стандартизації, імпорту, виробництво за кордоном, міжнародна реалізація;

г) всі попередні відповіді невірні.

19. *Така стандартизація пропонує єдину, уніфіковану за підходами стратегію маркетингу, яка спирається на стратегію єдиної глобальної марки, забезпечує економію витрат на виробництво і просування продукції, поширюється на максимальну кількість ринків:*

а) всесвітня стандартизація;

б) стандартизація на основних ринках; в) стандартизація на глобальних ринках; г) всі попередні відповіді вірні.

20. *Використання корпоративного бренду сприяє:*

а) створенню конкурентної переваги компанії перед конкурентами, б) визнанню продукції у всьому світі;

в) упорядкуванню процесу збуту продукції; г) всі попередні відповіді невірні.

21. *До сучасних тенденцій розвитку ТНК можна віднести на-ступні* а) суттєвий вплив НТР, прискорений розвиток і вдосконалення факторів виробництва, що використовуються ТНК, особливості інноваційної діяльності ТНК;

б) розширення діяльності ТНК у сфері послуг;

в) зниження частки інвестицій у базові галузі, видобувну і обробну промисловість;

г) всі попередні відповіді вірні.

22. *Дж. Даннінг стверджував, що основні сучасні положення відносин між урядами і ТНК, зводяться до таких положень:*

а) уряд змушений розглядати переваги порівняльних переваг у галузі ресурсів, що перебувають під контролем ТНК, як самостійну економічну мету та надавати все більше уваги ТНК у державній політиці;

б) дії урядів можна оцінити як нерегулярні й нескоординовані спроби розробити економічну стратегію і тактику щодо зростання ПЗІ ТНК;

в) прямі іноземні вкладення розглядаються як основний інструмент, за допомогою якого державі можна утримувати свої позиції на зарубіжних ринках;

г) усі відповіді вірні; д) усі відповіді невірні.

23. *Негативний вплив ТНК на економіку приймаючих країн характеризується такими складовими, як:*

а) ТНК захоплюють найбільш розвинуті та перспективні сегменти промислового виробництва і науково-дослідних структур приймаючих країн;

б) ТНК несуть небезпеку перетворення приймаючої країни на місце розташування застарілих і екологічно небезпечних технологій;

в) ТНК зорієнтовані як правило, на поглинання місцевих компаній і таким чином спричиняють посилення нестійкості інвестиційного процесу;

г) стійке становище ТНК дає їм змогу вживати більш рішучих заходів у разі криз - закривати підприємства, скорочувати виробництва, що призводить до безробіття та інших негативних явищ;

д) трансфертні ціни на продукцію ТНК є однією із найзловоденніших проблем для приймаючих країн;

е) створення монопольної влади;

ж) ТНК можуть здійснювати тиск на уряд приймаючої країни і втягати її у конфронтацію;

з) усі відповіді вірні.

24. *Переваги ТНК перед іншими формами організації міжнародного бізнесу полягають у:*

а) можливості підвищення ефективності та конкурентоспроможності через доступ до ресурсів іноземних держав;

б) можливість використання у власних інтересах особливостей державної, зокрема податкової політики, у різних країнах, відмінностей у курсах валют;

в) вірно а і б.

25. *Що стосується трансфертних цін ТНК, то:*

а) це ринкова ціна, яка встановлюється за законами попиту й пропозиції;

б) вони регулюються антимонопольним комітетом однієї з держав; в) вони є внутрішніми регульованими цінами ТНК.

АТЕСТАЦІЯ 2 РИНКОВА ОСНОВА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ТЕМА 6. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування сутності економічного механізму ТНК.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати специфіку використання трансфертних цін в діяльності ТНК.

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення економічних моделей транснаціональної діяльності

Ключові поняття теми: економічний механізм діяльності ТНК; податкові умови діяльності ТНК; національний підхід; резидентський підхід; оптимізація оподаткування ТНК; організаційні методи оптимізації оподаткування ТНК; економічні методи оптимізації оподаткування ТНК; «блоковані фонди»; «фронтовані» кредити; непов'язаний експорт; примусове реінвестування прибутків; трансфертні ціни.

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Сутність економічного механізму ТНК. Міжнародне позиціонування активів ТНК.

1. Специфіка використання трансфертних цін в діяльності ТНК. Економічні моделі транснаціональної діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Сутність поняття «економічний механізм ТНК».
2. Охарактеризуйте податкові умови діяльності ТНК.
3. В чому полягає різниця між національним та резидентським підходами до оподаткування прибутків корпорацій?
4. Сутність поняття «міжнародне позиціонування активів».
5. Яким чином «блоковані фонди» використовуються для оптимізації економічної структури?
6. Охарактеризувати «фронтовані кредити» як метод доцільного використання «блокованих фондів».
7. Яким чином непов'язаний експорт виступає методом подолання неконвертованості або обмеженої конвертованості місцевої валюти?
8. Охарактеризувати сутність операції - примусове реінвестування прибутку.
9. В чому полягає значення трансфертних цін у економічному механізмі ТНК?
10. В чому полягає сутність методу визначення оптимальної форми діяльності ТНК С. Хірша?

Контрольні запитання

У чому полягає суть управління персоналом у ТНК?

Які три основні моделі управління людськими ресурсами застосовують ТНК?

Які джерела поповнення людськими ресурсами використовують ТНК?

Якими способами можна здійснювати добір міжнародних менеджерів?

Які переваги та недоліки має кожен з них?

Якими якостями повинен володіти міжнародний менеджер для роботи в зарубіжних філіях. Проранжуйте ці якості за ступенем значущості. Якою має бути політика у сфері оплати праці персоналу?

В чому полягають особливості мотиваційного процесу в ТНК?

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

Які особливості має управління персоналом в українських відділеннях ТНК?

Виконати практичні завдання Завдання 1 Визначте п'ять найважливіших критеріїв для призначення американського чи європейського менеджера до роботи в українському відділенні ТНК.

Завдання 2 Назвіть і обґрунтуйте відмінності управління персоналом в українських і міжнародних компаніях.

Завдання для самостійної роботи Спробуйте визначити процедуру і фактори встановлення заробітної плати керуючим українського відділення французького банку «Креді-Ліоне».

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Луцький М.Г. Вплив транснаціональних корпорацій на глобалізацію інноваційних процесів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. №4. с.116-120.
2. Основи міжнародної торгівлі. Навчальний посібник. За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 656 с.
3. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. Монографія. К.: Кондор. 2004. 480 с.
4. Транснаціональні корпорації і Україна. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/266-tnk-and-ukraine>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. N 959-XII. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 91. Ст. 377. Бібліотека офіційних видань.
6. Експортна стратегія України (“дорожня карта” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017—2021 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-eksportnoyi-strategiyi-ukrayini-dorozhnoyi-karti-strategichnogo-rozvitku-torgivli-na-20172021-roki>
7. Kovalchuk Svetlana. Resursosaving of transformation agrarian sector. Economic and law paradigm of modern society. 2020. № 2. P. 7-16.

ТЕМА 7. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

структури ТНК.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати проблемні питання фінансів ТНК.;

навчальна мета: з'ясування середовища фінансової діяльності ТНК, характеристика фінансової

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення значимості діяльності ТНК.

Ключові поняття теми: *пряме зарубіжне інвестування ТНК; організаційна структура ТНК; фінансово-економічний блок ТНК; теорія корпоративних фінансів ТНК; теорії Модільяні-Міллера; теорія асиметричної інформації; проблем фінансів ТНК; валютні ризики; фінансових ризиків; хеджування; операційний валютний ризик; спот; форвардні угоди; опціон.*

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Середовище фінансової діяльності ТНК. Характеристика фінансової структури ТНК. Теорія Модільяні-Міллера : проблема корпорації з погляду рівноваги на фінансовому ринку. Сутність теорії асиметричної інформації. Проблемні питання фінансів ТНК.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає специфіка змін щодо ПЗІ в історичному аспекті розвитку світового господарства?
2. Охарактеризуйте фінансовий ринок з точки зору ТНК (як фінансовий ресурси світу).
3. Специфіка фінансово-економічного блоку ТНК.
4. Охарактеризуйте холдинговий механізм групової організації у функціонування ТНК.
5. Які форми фінансування корпорацій виділяються згідно теорії корпоративних фінансів?
6. Розкрийте сутність теорії Модільяні-Міллера.
7. Охарактеризуйте специфіку теорії асиметричної інформації.

Контрольні запитання

1. Яку роль відіграє інформаційне забезпечення в системі управління ТНК?
2. Охарактеризуйте основні бухгалтерські моделі Наведіть процедуру трансформації річного звіту в іноземній валюті Як можна зменшити трансляційний валютний ризик?
3. У чому полягають завдання фінансового контролю міжнародних корпорацій?

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

1. Як впливають національні стандарти бухгалтерського обліку на процес контролю в українських відділеннях ТНК?
2. Дати оцінку проблемам фінансів ТНК.
3. Охарактеризуйте особливості управління валютними ризиками.
4. Яким чином ТНК взаємодіють зі світовими фінансовими інститутами?

Розв'язати тести

1. На чому базується структурний критерій приналежності до ТНК?:
 - а) транснаціональний статус визначається різною країновою приналежністю власників фірми або її вищого управлінського персоналу;
 - б) транснаціональність де термінується кількістю країн, у яких функціонує фірма;
 - в) приналежність базується на базі двох підходів а + б; г) усі відповіді вірні.

2. Згідно біхевіорального (поведінкового) критерію, фірма може називатися транснаціональною, якщо:

- а) її керівництво розглядає весь світ як сферу своїх потенційних ділових інтересів;
- б) її керівництво орієнтується на розширення діяльності через участь у спільних програмах;
- в) її вищий менеджмент не розглядає весь світ як сферу потенційних інтересів;
- г) всі відповіді правильні; д) всі відповіді неправильні.

3. Форма монополістичного об'єднання, учасники якого зберігають власність на засоби виробництва і вироблений продукт, а також виробничу і комерційну самостійність, це:

- а) синдикат; б) картель; в) трест;
- г) усі попередні відповіді невірні;

4. Форма монополії в якій під єдиним фінансовим контролем зосереджені компанії, що діють у різних, технологічно не пов'язаних між собою галузях:

- а) консорціум; б) конгломерат;
- в) багатогалузевий концерн; г) холдинг;
- д) немає правильної відповіді.

5. Внутрішнє середовище функціонування ТНК складається з:

- а) місії ТНК та структурної побудови;
- б) технології, мети, людського капіталу, структури; в) політики, стратегії, бюджету;
- г) стратегічного розвитку фірми та її орієнтирів; д) немає правильної відповіді.

6. Кожен продукт проходить через 5-ть стадій: поява, розвиток, насичення, спад, вихід з ринку. Ця теорія має назву:

- а) «парадокс Леонтьєва»;
- б) теорія технологічного розриву М. Познера; в) теорія життєвого циклу Р. Вернона;
- г) теорія негативного зростання Дж. Бхагваті.

7. До 20-х років минулого століття в міжнародному бізнесі переважало:

- а) портфельне інвестування, орієнтоване на одержання фінансових дивідендів;
- б) пряме інвестування, що супроводжується одержанням контролю над об'єктом інвестування;
- в) портфельне інвестування та пряме у рівних пропорціях; г) усі відповіді є правильним.

8. Теорія ринкових імперфекцій зазначає, що:

- а) розширення міжнародної діяльності ТНК приносить переваги у міжнародному бізнес-середовищі;

б) ТНК здійснює пряме закордонне інвестування (ПЗІ) через бажання використати переваги, що недоступні національним фірмам;

в) ТНК здійснює ПЗІ через бажання отримати «специфічні переваги володіння» (firm-specific advantages or ownership specific advantages) і складаються з матеріальних і нематеріальних активів (tangible and intangible assets);

- г) усі відповіді вірні;
- д) відповіді б та в вірні та тотожні; е) усі відповіді невірні.

9. Еклектичну теорію міжнародного виробництва розробив:

- а) Дж. Даннінг;
- б) Альфред Маршал;
- в) Р. Гросса і Д. Куджави; г) М. Портер.

10. Чотири детермінанти конкурентної переваги країни за М. Портером включають:

- а) переваги володіння, переваги дислокації, переваги інтерналізації;
- б) фактори виробництва; умови попиту; зв'язані та підтримуючі галузі; фірмова стратегія, структура та конкуренція + дві додаткові змінні (роль уряду і ймовірні параметри);
- в) обсяг і характер попиту на товари та послуги з боку місцевих споживачів та

наявність та відсутність національних постачальників і зв'язаних галузей;
г) немає правильної відповіді.

Навчально-практичні завдання

Завдання 1 Протягом року базова компанія продала підрозділові матеріальні цінності на суму 2200 дол. їхня вартість для базової компанії становила 1500 дол. Підрозділ продав ці матеріальні цінності третій стороні за 3200 дол. Визначте: а) Яким є чистий (неконсолідований) дохід базової компанії? б) Яким є чистий дохід підрозділу? в) Яким є консолідований прибуток матеріальних запасів, що їх базова компанія спочатку продала підрозділу? г) Якими є суми консолідованої касової готівки та рахунків кредиторів?

Аналіз кейсу « Складіть узагальнену схему аналізу річного звіту ТНК.»

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
2. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.
3. Пехник А. В. Вплив європейської інтеграції на діяльність ТНК. *Регіональна економіка*. 2001. №2. С.181-183.
4. Рогач О.І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві. Монографія. К.: ВЦ «Київський університет». 2006. 150 с.
5. Рябець Н. Роль ТНК країн, що розвиваються, в умовах посилення диспропорцій економічного розвитку країн. *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. 2010. №2. С.39-45.
6. Семенов А.А, Крижанівська В.В. Діяльність ТНК в Україні та їх вплив на економічний розвиток країни. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=5963>
7. Сухіна О. М. Економічна доцільність формування інституту українських транснаціональних корпорацій у сфері надрокористування. *Стратегічні пріоритети*. №2 (23). 2012 р. С. 111-119.
8. Ковальчук С.Я. Світовий ринок технологій: вплив процесів глобалізації. Ковальчук С.Я., Сухоцька С.М., Юрчук Б.В. Економіка та суспільство.- Вип.9. 2017. с.1213-1218. URL: <http://economyand society.in.ua>

ТЕМА 8. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ У СИСТЕМІ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування вагомості транснаціональних корпорацій у системі сучасного міжнародного інвестування.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати форми транснаціоналізації;

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо непохитності ТНК у сфері виробництва сільськогосподарської.

Ключові поняття теми: рух капіталу відповідно до часового критерію; рух капіталу відповідно до функціонального критерію; капіталізація ринку; акція; шляхи концентрації виробництва.

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Роль і місце ТНК у процесах міжнародної міграції капіталів. Акціонерні форми транснаціоналізації. Неакціонерні форми експансії ТНК

Контрольні запитання

На які сфери життєдіяльності країни справляє вплив діяльність ТНК?

У чому полягають основні проблеми взаємовідносин ТНК з національними урядами?

Чим визначається дипломатична функція ТНК у сфері зовнішніх відносин?

Охарактеризуйте основні прояви негативного впливу ТНК на економіку приймаючих країн

Розкрийте причини впливу прямих іноземних інвестицій ТНК на платіжний баланс країни-реципієнта. Доведіть, що діяльність ТНК підвищує конкурентність національних ринків приймаючих країн

На які країни і чому припадає найбільший обсяг вивезених та ввезених прямих іноземних інвестицій?

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

1. Визначте мету і завдання створення міжнародної угоди щодо захисту закордонних інвестицій ТНК.
2. Охарактеризуйте основні положення Андійського кодексу щодорегулювання іноземних інвестицій.
3. Охарактеризуйте фактори, що вплинули на розвиток міжнародних економічних відносин у другій половині ХХ ст.
4. З якою метою країни ОЕСР підписали Угоду про ТНК?
5. Який вплив на діяльність ТНК мала ця Угода?
6. Дайте оцінку основним причинам виникнення суперечностей між країнами - учасниками ООН.
7. Дайте оцінку ефективності захисту прямих іноземних інвестицій ТНК у рамках БАГІ.
8. Охарактеризуйте мету і завдання укладання двосторонніх договорів про захист інвестицій. Які країни беруть участь у цьому процесі?
9. Проаналізуйте напрями змін у національних нормативних положеннях щодо регулювання прямих іноземних інвестицій і діяльності ТНК.
10. Визначте ступінь участі України в наддержавному регулюванні діяльності ТНК.

Аналіз кейсу Чи повинні фірми інвестувати кошти за кордоном, якщо існує потреба у вкладеннях з метою створення робочих місць у рідній країні.

Виконати тестові завдання (надає викладач)

Навчально-практичні завдання

Завдання 1 На основі даних, наведених в табл. 8.1 виконати наступні завдання: Визначити країну базування (країну, де розташована материнська компанія) кожної з

наведених 25 ТНК з виробництва автомобілів. Зробити висновки, які країни світу є лідерами у виробництві автомобілів. Проранжувати провідні автокомпанії світу за обсягами виробництва автомобілів у 2019-2020 рр. Ранг кожної ТНК занести в табл. 8.1. Зробити висновки стосовно позиції кожної ТНК на світовому автомобільному ринку за 5 років. Розрахувати питому вагу у світовому виробництві автомобілів кожної ТНК за 2019-2020 рр. Порівняти питому вагу кожної ТНК у 2019 р. та 2020 р. і зробити висновки щодо того, які компанії збільшили питому вагу у світовому виробництві автомобілів, а які - зменшили у досліджуваному періоді і на скільки процентних пунктів. Графічно за допомогою колової діаграми проілюструвати змінювання структури світового виробництва автомобілів серед 15 провідних компаній світу в 2020 р. у порівнянні з 2019 р. (з 25 ТНК відібрати 15 тих. питома вага виробництва яких в загальносвітовому обсязі перевищує 2%). Розрахувати темпи зростання виробництва автомобілів по кожній ТНК (ланцюгові та базові темпи, при цьому обсяги виробництва у 2019 р. прийняти за 100%). Зробити висновки щодо того, які 5 ТНК мали найвищі темпи по відношенню до 2019 р., а які 5 ТНК мали найнижчі темпи зростання, а також по ланцюговим темпах росту прослідити, які компанії розвивались стійко, а які - стрибками

Література

1. Герасимчук З.В., О.І. Гонта. Регіональні аспекти транснаціоналізації економіки регіонів. *Корпоративні структури в національній інноваційній системі*. За ред. д-ра екон. наук Л.І.Федулової. К.: вид-вом УкрІНТЕІ. 2007. С. 269 – 295.
2. Карамбович І. ТНК у системі світового господарства. *Міжнародна економіка та менеджмент*. 2008. №4. С.28-30.
3. Кириченко О., І. Кавас, А. Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: *Фінансист*. 2004. 634 с.
4. Козик В.В., Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. Міжнародні економічні відносини. Навч. посіб. 5-те вид., стер. К.: *Знання*. 2004. 406с.
5. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
6. Гончарук І.В., Ковальчук С.Я., Цицюра Я.Г., Лутковська С.М. Динамічні процеси розвитку органічного виробництва в Україні. Монографія. Вінниця. Твори. 478 с. (Затв. Вченою радою ВНАУ пр. №6 від 18.12.2020р.).
7. Сайт Державного комітету статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>-
8. Офіційний сайт Світового банку - Україна <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

ТЕМА 9. РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування діяльності ООН щодо регулювання господарської та інвестиційної поведінки ТНК.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати діяльність міжнародних організацій щодо регулювання транснаціональної діяльності;

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо специфіки регулювання ТНК на сучасному етапі функціонування світового господарства

Ключові поняття теми: Хартія міжнародної торгової організації; країни Андійської групи; Андійський кодекс; Комісія з транснаціональних корпорацій; "Групи 77"; Політика ОЕСР щодо ТНК; транспарентність; Угоді про ТНК країн ОЕСР; ОПІК; Угода про інвестиційні заходи, пов'язані з торгівлею; БАГІ; МЦВІС; Обопільні умови про захист і стимулювання іноземних інвестицій

Завдання для самостійної роботи:

Вивчити питання: Еволюція процесу регулювання транснаціональної діяльності.

Діяльність ООН щодо регулювання господарської та інвестиційної поведінки ТНК. Діяльність ОЕСР щодо регулювання транснаціональної діяльності. Специфіка регулювання ТНК на сучасному етапі функціонування світового господарства.

Контрольні питання:

1. Визначте мету і завдання створення міжнародної угоди щодо захисту закордонних інвестицій ТНК.
2. Охарактеризуйте основні положення Андійського кодексу щодо регулювання іноземних інвестицій.
3. Охарактеризуйте фактори, що вплинули на розвиток міжнародних економічних відносин у другій половині ХХ ст.
4. З якою метою країни ОЕСР підписали Угоду про ТНК?
5. Який вплив на діяльність ТНК мала ця Угода?
6. Дайте оцінку основним причинам виникнення суперечностей між країнами - учасниками ООН.
7. Дайте оцінку ефективності захисту прямих іноземних інвестицій ТНК у рамках БАГІ.
8. Охарактеризуйте мету і завдання укладання двосторонніх договорів про захист інвестицій. Які країни беруть участь у цьому процесі?
9. Проаналізуйте напрями змін у національних нормативних положеннях щодо регулювання прямих іноземних інвестицій і діяльності ТНК.
10. Визначте ступінь участі України в наддержавному регулюванні діяльності ТНК.

Проблемно-пошукові та дискусійні питання

Що таке глобалізація економічного розвитку і які її головні ознаки?

Визначте передумови залучення України в глобальну економіку. Назвіть принципи формування відкритої економіки України.

Які галузі української економіки мають порівняльні і конкурентні переваги у світовій економіці?

Яке місце в діяльності ТНК посідає Україна?

Визначте інвестиційну привабливість України з погляду транснаціональних корпорацій.

Розв'язати тести

1. На основі ... з іноземною державою на працівників персоналу консульської установи а також на членів їхніх сімей, які не є громадянами України та не проживають в

Україні постійно, можуть поширюватися митні пільги .

- 1) ... спеціальної угоди...;
- 2) ...двосторонньої угоди...;
- 3) .. .компромісної угоди...

4) всі відповіді вірні
2. Члени сімей, посадових осіб, якщо вони не є громадянами ..., та не проживають там постійно, мають ті ж самі пільги, що й посадові особи.

3. 1)США;
- 2) України;
- 3) Росії.
- 4) немає правильної відповіді

4. Після залишення посадовими особами представництв іноземних держав та міжнародних організацій митної території України, надання їм митних пільг,

- 1) зберігається;
- 2) надається;
- 3) припиняється.
- 4) всі відповіді вірні

5. Всі місця, що становлять дипломатичну пошту та консульську валізу, повинні мати ...

- 1) видимі ознаки, що свідчать про їх характер;
- 2) видимі ознаки, що не свідчать їх характер;
- 3) не характерні зовнішні ознаки.
- 4) всі відповіді вірні

6. Дипломатична пошта може містити виключно дипломатичні документи і товари, призначені для...

- 1) особистого ;
- 2) офіційного;
- 3) колективного користування
- 4) всі відповіді вірні

7. Консульська валіза може містити тільки ... та документи або товари, призначені виключно для офіційного користування.

- 1) офіційну кореспонденцію;
- 2) особисту кореспонденцію;
- 3) ділову кореспонденцію.
- 4) всі відповіді вірні

8. Товари призначені для особистого користування осіб, які мають ... пільги, декларуються митним органам за місцем акредитації чи перебування цих осіб та пропускаються в Україну в режимі імпорту.

- 1) соціальні;
- 2) митні;
- 3) інші.
- 4) всі відповіді вірні

9. Питання щодо продовження строку тимчасового ввезення товарів, вирішується ...

- 1) Кабінетом Міністрів України;
- 2) Міністром закордонних справ;
- 3) Митним органом.
- 4) всі відповіді вірні

10. Товари, призначені для офіційного користування дипломатичних представництв України, що знаходяться підлягають декларуванню митним органом.

- 1) за кордоном;
- 2) на території України;

- 3) за кордоном і на території України
- 4) всі відповіді вірні

11. Іноземні... курєри можуть ввозити в Україну та вивозити з України товари, призначені для їх особистого користування і звільнення на основі взаємності від митного огляду та сплати податків і зборів.

- 1) дипломатичні;
- 2) консульські;
- 3) дипломатичні та консульські.
- 4) всі відповіді вірні

12. На митному посту допускається проведення огляду за письмовим розпорядженням...

- 1) керівника поста або його заступника;
- 2) керівника поста;
- 3) заступника поста.
- 4) всі відповіді вірні

Аналіз кейсу Перспективи формування українських ТНК.

Навчально-практичні завдання

Виконати практичні завдання Завдання 1 На основі даних, наведених у табл. 10.1. визначте й обґрунтуйте: а) модель включення економіки України у світове господарство: б) вплив змістовної сторони зовнішньоторговельного обороту на економічну безпеку України; в) головні «валютні галузі» економіки України та стратегічну оцінку їх експортного потенціалу'. Структура експорту та імпорту України у 2019 р., Найменування товарної групи Експорт Імпорт і Чорні метали та вироби з них 6,8 40,9 2 Продукція хімічної промисловості 8,6 8,7 3 Мінеральні продукти 32,0 13,7 4 Машини, обладнання і механізми 17,5 8,3 5 Продукти рослинного походження 1,5 5,0 6 Транспортні засоби 8,9 4,8 7 Текстиль і текстильні вироби 3,9 2,7 8 Інші товари 20,8 15,9 9 Всього 100 100 Завдання для самостійної роботи Підготуйте матеріали по темі: «Потенціал та умови використання елементів багатонаціонального управління вітчизняних підприємств».

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

1. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
2. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.
3. Пехник А. В. Вплив європейської інтеграції на діяльність ТНК. *Регіональна економіка*. 2001. №2. С.181-183.
4. Рогач О.І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві. Монографія. К.: ВЦ «Київський університет». 2006. 150 с.
5. Рябець Н. Роль ТНК країн, що розвиваються, в умовах посилення диспропорцій економічного розвитку країн. *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. 2010. №2. С.39-45.
6. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.
7. Ковальчук С.Я. Функціональні напрямки розвитку економіки сільських територій в контексті зеленого зростання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 16-22.
8. Сайт Державного комітету статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>-
9. Офіційний сайт Світового банку - Україна <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

ТЕМА 10. ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Вид лекції: традиційна, інформаційна лекція

Кількість годин, передбачених робочою програмою: 2 год.

навчальна мета: з'ясування впливу процесів глобалізації на економіку України.

розвиваюча мета: розвивати здібності самостійного мислення, пам'яті, мовлення, вміння аналізувати Промислово-фінансові групи як організаційна форма управління інвестиціями ТНК

виховна мета: сприяти формуванню усвідомлення щодо форми управління інвестиціями ТНК.

Ключові поняття теми: глобалізація; фінансово-промислові групи (ФПГ); транснаціональні банки (ТНБ);

Вивчити питання: Вплив процесів глобалізації на економіку України. Промислово-фінансові групи як організаційна форма управління інвестиціями ТНК.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте оцінку міжнародній економічній діяльності України за умов глобалізації світової економіки.
2. Які перепони існують для ІІІ в Україну?
3. Охарактеризуйте особливості прямого іноземного інвестування в економіку України.
4. Чи доцільно здійснення інвестування ТНК у економіку України?
5. Дати оцінку процесу становлення українських корпорацій, навести приклади.
6. Які галузі економіки України є найбільш привабливими для іноземних інвесторів? Чому?
7. Як проходить процес транснаціоналізації української економіки?
8. Чи впливатиме, на Вашу думку, вступ України до ЄС, на збільшення обсягів залучення прямого інвестування у економіку України?
9. Яку б стратегію щодо діяльності ТНК в Україні Ви би запропонували. Відповідь обґрунтуйте.
10. Чи є, на Вашу думку, доцільним обмеження транснаціоналізації української економіки

Розв'язати тести

1. Дипломатичні представництва іноземних держав, можуть ввозити на територію України товари, призначені для офіційного (службового) користування ...
 - 1) без звільнення від митного огляду та сплатою податків і зборів;
 - 2) із звільненням від митного огляду та сплати податків і зборів ;
 - 3) із звільненням від митного огляду, але із сплатою податків.
 - 4) немає правильної відповіді
2. Якщо митне оформлення здійснюється поза місцями розташування митних органів або поза робочим часом, встановленим для митних органів, то..
 - 1) дипломатичні представництва не оплачують митне оформлення товарів службового користування, що перевозять;
 - 2) дипломатичні представництва звільняються від оплати за митне оформлення, але таке оформлення здійснюється;
 - 3) дипломатичні представництва здійснюють плату за митне оформлення товарів для службового користування, що перевозять.
 - 4) немає правильної відповіді
3. Дипломатична пошта та консульська валіза іноземних держав, що переміщується через митний кордон України...

- 1) не підлягають ні розпечатуванню, ні затриманню;
 - 2) підлягають розпечатуванню та детальній перевірці;
 - 3) не підлягають затриманню, але підлягають розпечатуванню для перевірки.
 - 4) немає правильної відповіді
4. Пільги, що надаються Україною у процесі реалізації її зовнішньоекономічної політики на умовах взаємності чи в односторонньому порядку щодо товарів, які переміщуються через митний кордон України, називається....
- 1) тарифні квоти;
 - 2) тарифні ставки;
 - 3) тарифні преференції.
 - 4) немає правильної відповіді
5. Товари, що призначені для особистого користування осіб, які мають митні пільги, декларуються митним органам за місцем акредитації чи перебування цих осіб та ...
- 1) пропускаються в Україну в режимі імпорту;
 - 2) пропускаються з детальною перевіркою ;
 - 3) не пропускаються в Україну.
 - 4) немає правильної відповіді
6. Представництва іноземної держави та члени їхніх сімей можуть ввозити на територію України товари, призначені для початкового облаштування ...
- 1) із звільненням від сплати податків і зборів;
 - 2) із звільненням від сплати податків і зборів, але з перевіркою ;
 - 3) без звільнення від сплати податків та зборів.
 - 4) немає правильної відповіді
7. Чи надаються митні преференції представництвам іноземних держав...
- 1) ні, не надаються;
 - 2) так, надаються;
 - 3) надаються, але частково.
 - 4) немає правильної відповіді
8. За наявності достатніх підстав вважати, що консульська валіза містить товари не лише дипломатичну пошту, митний орган може...
- 1) зажадати розпечатання валізи уповноваженими особами, але зі згоди осіб іноземної держави;
 - 2) зажадати розпечатання валізи уповноваженими особами цієї іноземної держави у присутності посадових осіб митного органу;
 - 3) зажадати розпечатання валізи, не обов'язково в присутності митного органу.
 - 4) немає правильної відповіді

Індивідуальні завдання на вибір:

- а) підготувати виступ, доповідь, реферат з теми;
- б) написати тези, статтю, есе, кейс;
- в) виступити на науково-практичній конференції;
- г) підготувати кросворд за темою.

Література

10. Транснаціональні корпорації. Навч посіб. Давидова І.О., Величко К.Ю., Печенка О.І. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175с
11. Вовк С. Тендеції сучасного інвестування ТНК. *Журнал євроейської економіки*. Том 11. №3. 2012. №11. С.296-318.
12. Герасимчук З.В., О.І. Гонга. Регіональні аспекти транснаціоналізації економіки регіонів. *Корпоративні структури в національній інноваційній системі*. За ред. д-ра екон. наук Л.І.Федулової. К.: вид-вом УкрІНТЕІ. 2007. С. 269 – 295.
13. Карамбович І. ТНК у системі світового господарства. *Міжнародна економіка та менеджмент*. 2008. №4. С.28-30.
14. Кириченко О., І. Кавас, А. Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.:

Фінансист. 2004. 634 с.

15. Козик В.В., Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. Міжнародні економічні відносини. Навч. посіб. 5-те вид., стер. К.: *Знання*. 2004. 406с.

16. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)

17. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.

18. Ковальчук С.Я. Функціональні напрямки розвитку економіки сільських територій в контексті зеленого зростання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 16-22.

19. Сайт Державного комітету статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>-

20. Офіційний сайт Світового банку - Україна <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ АТЕСТАЦІЯ 2

1. Одним з основних підходів, що пояснює невідповідність теорії корпоративних фінансів практиці фінансової діяльності ТНК, є:
 - а) теорія Модільяні-Міллера;
 - б) теорія асиметричної інформації;
 - в) немає правильної відповіді.
2. Контрольний пакет акцій — це:
 - а) частка в статутному фонді дочірнього підприємства, що дає право здійснювати контроль над оперативною діяльністю холдингу;
 - б) кількість акцій (пай, частка в статутному фонді), яка дає право холдинговій компанії здійснювати фактичний контроль за суб'єктом господарювання;
 - в) привілейовані акції на суму вартості компанії, що поглинається.
3. При визначенні податкових умов діяльності ТНК розрізняють такі підходи:
 - а) національний та резидентський; б) світовий та територіальний;
 - в) обидва варіанти вірні; г) вірним є варіант А.
4. Корпоративні активи ТНК, які інвестовані або застосовуються в країнах з неконвертованою чи обмежено конвертованою валютою й іншими значними валютними обмеженнями, що не дають змоги переказувати дивіденди з філій до штаб-квартири ТНК, або значними обмеженнями на трансферт дивідендів, контролем і обмеженням сплати роялті та послуг до штаб-квартири ТНК — це:
 - а) «блоковані фонди»;
 - б) податковий механізм ТНК; в) «фронтоні» кредити.
5. Метод визначення оптимальної форми діяльності ТНК серед трьох альтернатив: експорт; ліцензування; пряме іноземне інвестування — це:
 - а) метод С. Хірша;
 - б) метод С. Хірша та Т. Агмонона;
 - в) метод стимулювання іноземних інвестицій; г) метод транспарентності.
6. Який із напрямів зовнішньоторговельної політики забезпечує захист внутрішніх ринків від іноземних експортерів?:
 - а) лібералізація; б) протекціонізм; в) вільна торгівля; г) ембарго.
7. Введення країною митного тарифу, який не забороняє імпорт:
 - а) завжди погіршує її добробут;
 - б) завжди погіршує добробут споживачів цієї країни;
 - в) завжди приносить додатковий виграв виробникам у імпортозаміщуючих галузях;
 - г) завжди приносить додатковий дохід державі; д) усі перераховані вище відповіді вірні;
 - е) усі перераховані вище відповіді вірні, крім відповіді А.
8. Ефективний митний тариф:

а) різновид змінних мит, ставки яких залежать від обсягів імпортованих товарів та комплектуючих до них;

б) реальний рівень мита на кінцевий товар з урахуванням субсидій на виробництво комплектуючих товарів;

в) реальний рівень мит на кінцеві товари, розраховані з урахуванням ринка мита, накладених на імпортовані вузли і деталі цих товарів.

9. *Якщо Україна мала країна щодо споживання бавовни, то введення імпортованого тарифу на цей товар призведе:*

а) до зростання цін на бавовну на світовому ринку; б) падіння цін на бавовну на світовому ринку;

в) не вплине на світові ціни на бавовну.

10. *Жорстока протекціоністська політика з використанням високих тарифів на імпорт:*

а) може збільшити рівень зайнятості у даній країні у короткостроковому періоді;

б) сприяє зниженню рівня безробіття за кордоном;

в) базується на абсолютних перевагах іноземного партнера у виробництві продукції;

г) припускає зростання доходів державного бюджету даної країни у довгостроковій перспективі.

11. *Традиційним та історично першим інструментом створення міжнародних комерційних структур є:*

а) шлях акціонування; б) пряме інвестування;

в) портфельне інвестування; г) концентрація ринку.

12. *Показник, який відображає ринкову вартість усіх компаній, що входять до лістингу (ринкова вартість компанії визначається як добуток курсової вартості її акції на кількість її акцій, що перебувають в обігу):*

а) довгостроковий капітал; б) капіталізація ринку;

в) диверсифікація форм транснаціональної господарської діяльності; г) усі відповіді вірні;

д) немає вірної відповіді.

13. *Контрольний пакет акцій — це:*

а) частка в статутному фонді дочірнього підприємства, що дає право здійснювати контроль над оперативною діяльністю холдингу;

б) кількість акцій (пай, частка в статутному фонді), яка дає право холдинговій компанії здійснювати фактичний контроль за суб'єктом господарювання;

в) привілейовані акції на суму вартості компанії, що поглинається.

14. *Одним з основних підходів, що пояснює невідповідність теорії корпоративних фінансів практиці фінансової діяльності ТНК, є:* а) теорія Модільяні-Міллера;

б) теорія асиметричної інформації; в) немає правильної відповіді.

15. *Основними джерелами інвестицій на підприємстві є:*

а) власні кошти й банківські кредити; б) емісія цінних паперів;

в) вірна відповідь а) і б).

16. Угод, що а була підписана в Гавані 24 березня 1948 року та складалася з декількох положень, що регламентували регулювання закордонних інвестицій корпорацій. - це:

а) Хартія міжнародної торгової організації; б) Кодифікація міжнародного права;

в) транспарентність;

г) обопільні умови про захист і стимулювання іноземних інвестицій.

17. У 1970р. до країн Андійської групи входили такі країни: а) США, Великої Британії, ФРН, Франції, Італії;

б) Болівія, Чилі, Колумбія, Еквадор, Перу, Венесуела; в) країни ОПЕК;

г) США, Франція, Болівія, Венесуела, Італія.

18. Один із принципів сумлінного співробітництва держав у сфері міжнародних інвестицій, що дає змогу країнам-партнерам отримувати своєчасну інформацію про дії іншої сторони і досягати домовленості до початку конфлікту:

а) транспарентність; б) ліберальність;

в) конкуренція;

г) принцип «екологічної чистоти».

19. Щоб послабити негативні наслідки подвійного оподаткування:

а) приймається відповідне рішення ООН;

б) укладаються угоди між країнами про уникнення подвійного оподаткування;

в) вірно а) і б).

20. Нову редакцію Кодексу поведінки ТНК країн — членів ОЕСР прийнято:

а) 2002 року;

б) 2001 року;

в) 2000 року.

21. Інвестиційний холдинг — це:

а) холдинг, що не проводить якихось заходів щодо управління портфелем цінних паперів підприємств, що входять у холдингову компанію; б) холдинг, що керує портфелем цінних паперів підприємств холдингу, здійснює інвестиційну діяльність, у тому числі продає і купує будь-які цінні папери;

в) окремий підрозділ у структурі підприємства, що здійснює інвестиційну діяльність.

22. Промислово-фінансова група — це об'єднання, в основі якого:

а) великі групи олігополістів;

б) інвестиційні фонди, банки, торговельні підприємства;

в) сукупність юридичних осіб, які об'єднали свої активи на основі договору для реалізації виробничої, інвестиційної, інноваційної та іншої діяльності.

23. Учасниками промислово-фінансової групи можуть бути:

а) господарські товариства (відкриті й закриті АТ, товариства з обме-

женої відповідальністю);

б) громадські й релігійні організації; в) дочірні підприємства;

г) підприємство, яке вже входить до складу однієї або більше промислово-фінансових груп.

24. *Конгломератний тип промислово-фінансової групи характеризується:*

а) високим рівнем виробничого кооперування;

б) підпорядкуванням банків головному підприємству;

в) відсутністю системи кооперування виробництва між підприємствами об'єднання.

25. *Угоди, що використовуються для страхування валютних курсів за очікуваними надходженнями, наступним платежем та в разі проведення спекулятивних операцій. Ці операції здійснюються у формі купівлі або продажу валюти на строк забезпечення наступних надходжень чи платежів – це:*

а) своп

б) форвардні угоди

в) опціони

Орієнтовний перелік тем індивідуальних творчих завдань

1. Дайте порівняльну характеристику поняттям: «багатонаціональна корпорація», «транснаціональна корпорація». «глобальна корпорація».
2. Охарактеризуйте роль ТНК у сучасній міжнародній економіці та міжнародному бізнесі.
3. В чому, на Вашу думку, полягає сутність ТНК на сучасному етапі функціонування світової економіки?
4. Охарактеризуйте динамічну моделі конкурентних переваг М. Портера (даймонд-система).
5. Охарактеризуйте дуалістичну концепцію інтернаціоналізації.
6. Специфіка стадійного процесу інтернаціоналізації фірми.
7. Сутність EPRG-моделі Х. Перлмуттера.
8. Вплив НТР та ТНК на міжнародну трудову міграцію
9. Місце мігрантів у структурі сучасного ринку праці

Завдання для групового проєктування

1. Стратегічні альянси транснаціональних фірм
2. Які, згідно М. Портера, конкурентні сили впливають на організацію діяльності ТНК у міжнародному економічному просторі?
3. Охарактеризувати специфіку стратегії виходу з ринку.
4. Сутність організаційної структури ТНК (функціональна, регіональна, матрична).
5. Чи взаємопов'язані структурна організація ТНК та стратегія ТНК?
6. Загальні закономірності зміни галузевої структури міжнародної економіки
7. Світові промислові комплекси.

ПИТАННЯ НА ЗАЛІК

1. Загальні закономірності розвитку ТНК.
2. Особливості функціонування ТНК наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.
3. Проблеми функціонування ТНК у 1950-1970 рр.
4. Особливості діяльності ТНК у 1980-1990-і роки.
5. Особливості діяльності ТНК на початку ХХІ сторіччя.
6. Вплив глобалізації світової економіки на розвиток ТНК.
7. Загальна характеристика сучасних теорій ТНК.
8. Футурологічні концепції розвитку ТНК.
9. Особливості горизонтальної та вертикальної інтеграції в сучасних умовах.
10. Особливості сучасного етапу транснаціоналізації світової економіки.
11. Економічний поділ світу між найбільшими ТНК світу.
12. ТНК та зміна сил між трьома центрами влади (Північна Америка, Західна Європа, Японія).
13. Особливості експансії ТНК в країни, що розвиваються, на сучасному етапі.
14. Причини та наслідки змін в динаміці, формах та напрямках експансії ТНК в сучасних умовах.
15. Особливості та масштаби діяльності ТНК, які походять з країн, що розвиваються.
16. Транснаціоналізація середніх і малих фірм.
17. Вплив науково-технічного прогресу на діяльність ТНК.
18. Роль ТНК в розв'язанні глобальних проблем сучасності.
19. Зміни в міжнародній торгівлі та роль ТНК в цьому процесі.
20. Вплив ТНК на монополізацію та конкуренцію в світовому господарстві.
21. Масштаби та напрями міжнародної інвестиційної діяльності ТНК в сучасних умовах.
22. Проблеми створення та перспективи розвитку міжнародних виробничих мереж ТНК.
23. Поширення в останнє десятиріччя вивозу портфельних інвестицій.
24. Особливості вивозу позичкового капіталу ТНК в сучасних умовах.
25. Формування науково-технічного потенціалу ТНК.
26. Еволюція стратегій розвитку ТНК.
27. Модифікація організаційних структур ТНК в сучасних умовах.
28. Фінанси ТНК та проблеми контролю в міжнародних корпораціях.
29. Проблеми оптимізації управління виробництвом в ТНК.
30. Проблеми формування іміджу та культури міжнародних корпорацій.
31. Вплив ТНК на економіку країн-донорів.
32. Роль ТНК в структурній перебудові економіки України.
33. Вплив ТНК на індустріалізацію у нових індустріальних країнах.
34. Необхідність, наслідки та механізм державного регулювання діяльності ТНК.
35. Порівняльний аналіз різних моделей державної політики щодо допуску ТНК в національну економіку.
36. Особливості регулювання діяльності ТНК на міжнародному рівні.
37. Особливості діяльності ТНК в країнах СНД.

39. Особливості функціонування іноземних корпорацій в Україні.
40. Особливості національної політики України щодо ТНК та іноземних інвестицій.
41. Основні пріоритети державної політики щодо залучення капіталу ТНК в економіку України.
42. Спільні підприємства в Україні як одна з форм налагодження інвестиційного співробітництва з іноземними підприємствами.
43. Перспективи розвитку взаємовідносин між українськими та іноземними компаніями.
44. Вплив ТНК на економіку країн-реципієнтів.
45. Конфліктність інтересів держави та ТНК.
46. Регулювання діяльності ТНК в Європейському Союзі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте сутність поняття «транснаціональна корпорація».
2. Що є характерними рисами ТНК?
3. Як розраховується індекс транс національності?
4. Охарактеризуйте масштаби операцій сучасних ТНК.
5. Визначте етапи розвитку транснаціональної діяльності корпорацій.
6. Доведіть, що ТНК є агентами глобалізації світової економіки.
7. Дайте характеристику середовища функціонування ТНК. З яких складових воно складається?
8. Розкрийте сутність і переваги інтернаціоналізаційних процесів
9. Охарактеризуйте модель вибору фірмою закордонних ринків
10. Які чинники впливають на вибір форми виходу на закордонні ринки?
11. Поясніть суть, переваги та недоліки наступних форм організаційної структури управління ТНК
12. Порівняйте характеристики стратегій ТНК США, Західної Європи і Японії
13. В чому полягає необхідність стратегічного планування для ТНК?
14. Яку роль відіграє SWOT - аналіз у розробці стратегії ТНК?
15. Поясніть особливості і розкрийте суть ринкових (конкурентних) стратегій ТНК.
16. У чому полягає сутність стратегії виходу з ринку?
17. Охарактеризуйте маркетингові стратегії ТНК.
18. Визначте чинники, що впливають на розроблення ефективної стратегії.
19. Завдання міжнародного фінансового менеджменту ТНК
20. Основні складові світового інвестиційного середовища
21. Охарактеризуйте зовнішні та внутрішні джерела фінансування ТНК
22. Які інструменти забезпечують регулювання фінансової діяльності ТНК?

23. Які завдання виконують трансфертні ціни?
24. Які проблеми вирішуються в рамках стратегії «виробництво -МТЗ»
25. Як здійснюється вибір місця розташування міжнародного виробництва?
26. Які переваги та недоліки мають різні типи стратегії освоєння закордонних ресурсів?
27. Назвіть характерні ознаки закордонного будівництва
28. Які особливості властиві експорту заводів?
29. Охарактеризуйте можливі екологічні наслідки виробничої діяльності ТНК.
30. У чому полягає суть управління персоналом у ТНК?
31. Які три основні моделі управління людськими ресурсами застосовують ТНК?
32. Які джерела поповнення людськими ресурсами використовують ТНК?
33. Якими способами можна здійснювати добір міжнародних менеджерів? Які переваги та недоліки має кожен з них?
34. Якими якостями повинен володіти міжнародний менеджер для роботи в зарубіжних філіях. Проранжуйте ці якості за ступенем значущості.
35. Якою має бути політика у сфері оплати праці персоналу?
36. В чому полягають особливості мотиваційного процесу в ТНК?
37. Яку роль відіграє інформаційне забезпечення в системі управління ТНК?
38. Охарактеризуйте основні бухгалтерські моделі ТНК
39. Наведіть процедуру трансформації річного звіту в іноземній валюті
40. Як можна зменшити трансляційний валютний ризик?
41. У чому полягають завдання фінансового контролю міжнародних корпорацій?
42. На які сфери життєдіяльності країни справляє вплив діяльність ТНК?
43. У чому полягають основні проблеми взаємовідносин ТНК з національними урядами?
44. Чим визначається дипломатична функція ТНК у сфері зовнішніх відносин?
45. Охарактеризуйте основні прояви негативного впливу ТНК на економіку приймаючих країн
46. Що таке глобалізація економічного розвитку і які її головні ознаки?
47. Визначте передумови залучення України в глобальну економіку.
48. Назвіть принципи формування відкритої економіки України

12. Рекомендована джерела інформації

Основна література

1. Транснаціональні корпорації. Навч посіб. Давидова І.О., Величко К.Ю., Печенка О.І. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175с
2. Вовк С. Тендеції сучасного інвестування ТНК. *Журнал євроейської економіки*. Том 11. №3. 2012. №11. С.296-318.
3. Герасимчук З.В., О.І. Гонта. Регіональні аспекти транснаціоналізації економіки регіонів. *Корпоративні структури в національній інноваційній системі*. За ред. д-ра екон. наук Л.І.Федулової. К.: вид-вом УкрІНТЕІ. 2007. С. 269 – 295.
4. Карамбович І. ТНК у системі світового господарства. *Міжнародна економіка та менеджмент*. 2008. №4. С.28-30.
5. Кириченко О., І. Кавас, А. Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: *Фінансист*. 2004. 634 с.
6. Козик В.В., Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. Міжнародні економічні відносини. Навч. посіб. 5-те вид., стер. К.: *Знання*. 2004. 406с.
7. Конвенція про транснаціональні корпорації. Міжнародний договір. МЗС України (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Законом №921 XIV від 13. 07. 99.)
8. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 1. С.250-258.
9. Пехник А. В. Вплив європейської інтеграції на діяльність ТНК. *Регіональна економіка*. 2001. №2. С.181-183.
10. Рогач О.І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві. Монографія. К.: ВЦ «Київський університет». 2006. 150 с.
11. Рябець Н. Роль ТНК країн, що розвиваються, в умовах посилення диспропорцій економічного розвитку країн. *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. 2010. №2. С.39-45.
12. Семенов А.А, Крижанівська В.В. Діяльність ТНК в Україні та їх вплив на економічний розвиток країни. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=5963>
13. Сухіна О. М. Економічна доцільність формування інституту українських транснаціональних корпорацій у сфері надрокористування. *Стратегічні пріоритети*. №2 (23). 2012 р. С. 111-119.
14. ТНК і міжнародний бізнес в Україні. URL: <http://www.grinchuk.lviv.ua/book/50/2056.html>
15. Шнипко О. Транснаціональні корпорації та проблеми транснаціоналізації українського ринку. *Економіст*. 2005. №11. С.58 – 62.
16. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності. Навч. Посібник. За ред. С.О. Якубовського, Ю.Г. Козака, О.В. Савчука. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 488с.
17. Глобалізація світогосподарських зв'язків. URL: <http://www.coolreferat.com/>
18. Кметик Х. Значення основних принцип міжнародного права у регламентації діяльності транснаціональних корпорацій. *Зовнішня торгівля право та економіка*. 2009. №1. С.83-87.
19. Луцький М.Г. Вплив транснаціональних корпорацій на глобалізацію інноваційних процесів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. №4. с.116-120.
20. Основи міжнародної торгівлі. Навчальний посібник. За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 656 с.
21. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. Монографія. К.: Кондор. 2004. 480 с.
22. Транснаціональні корпорації і Україна. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/266-tnk-and-ukraine>

23. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. N 959-XII. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 91. Ст. 377. Бібліотека офіційних видань.
24. Експортна стратегія України (“дорожня карта” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017—2021 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-eksportnoyi-strategiyi-ukrayini-dorozhnoyi-karti-strategichnogo-rozvitku-torgivli-na-20172021-roki>

Додаткова

1. Kovalchuk S., Kravchuk A. The impact of global challenges on “green” transformations of the agrarian sector of the eastern partnership countries. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5. P. 87-97. Web of Science.
2. Kovalchuk S., Mazur K., Overkovska T. The impact of the European integration processes on the entry of Ukraine’s small agricultural producers in the international logistics systems. *Development of modern science: the experience of European countries and prospects for Ukraine*. 2019. P. 154-173.
3. Ковальчук С.Я., Купінець Л.Є. Україна в «Зелених» трансформаціях агропродовольчого сектору країн східного партнерства: виклики та можливості. *Економічні інновації*. 2019. Т. 21. Вип. 2 (71). С. 43-59.
4. Ковальчук С.Я. Функціональні напрямки розвитку економіки сільських територій в контексті зеленого зростання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 16-22.
5. Ковальчук С.Я. Лукіяненко Р.О. Циркулярні бізнес-моделі в агропродовольчій сфері. *Інфраструктура ринку*. 2020 № 39. С. 384-381.
6. Kovalchuk Svetlana. Resursosaving of transformation agrarian sector. *Economic and law paradigm of modern society*. 2020. № 2. P. 7-16.
7. Kovalchuk S., Duik A. Dynamic processes of organic business. *The Scientific heritage*. 2020. Vol. 6. № 55 (55). P. 35-46.
8. Ковальчук С.Я. Органічне виробництво в системі сталого розвитку сільських територій. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 4. С. 117-123.
9. Гончарук І.В., Ковальчук С.Я., Цицюра Я.Г., Лутковська С.М. Динамічні процеси розвитку органічного виробництва в Україні. *Монографія*. Вінниця. Твори. 478 с. (Затв. Вченою радою ВНАУ пр. №6 від 18.12.2020р.).
10. Kovalchuk S. Target benchmarks for ensuring sustainable development of the agricultural sector. *Colloquium-journal*. 2021. № 13 (100). P. 28-36.
11. Kovalchuk S. Quality of agricultural products in the system of European integration priorities of Ukraine. *Colloquium-journal*. 2021. № 16(103). P. 42-52 .
12. Гончарук І. В., Ковальчук С. Я., Федорошак Й. М. Інтеграційна динаміка ринку насіння буряків в Україні. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2021. № 2. С. 7-24.
13. Ковальчук С.Я. Участь аграрних підприємств у міжнародній спеціалізації крізь призму глобалізаційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки. МНУ ім. В.О.Сухомлинського. Вип.15. 2017. С. 20-26
14. Ковальчук С.Я. Світовий ринок технологій: вплив процесів глобалізації. Ковальчук С.Я., Сухоцька С.М., Юрчук Б.В. Економіка та суспільство.- Вип.9. 2017. с.1213-1218. URL: <http://economyand.society.in.ua>
15. Специфіка ринку органічної продукції: національний та європейський аспект. Мазур В.А., Ковальчук С.Я. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. Всеукраїнський науково - виробничий журнал. Вінниця. 2018. №4. с.18-27

16. Мазур В.А. Ковальчук С.Я. Теорія європейського еколого-економічного розвитку. Навчальний посібник. В. «Твори». 2019. 622с.

17. Honcharyk Inna, Kovalchuk Svitlana. Agricultural production greening management in the eastern partnership countries with the EU. Monografya. "Riga, Latvia. "Baltija Publishing". 2020. Pp.42-69 <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-53-2-3>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. <http://www.imf.org/external/index.htm>
2. Сайт Державного комітету статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Світового банку - Україна <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
4. Офіційний сайт Європейського Союзу. http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm
5. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (Розділ V. Економічне та галузеве співробітництво. Глава 17. Сільське господарство та розвиток сільських територій.). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
6. European Commission. Аграрна реформа: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-for-our-roots/cap-reform/index_en.htm
7. European Commission. CAP 2020: детальний опис програми: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-for-our-roots/cap-in-depth/index_en.htm
8. European Commission. Програма CAP 2020: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2014_en.pdf
9. European Commission. Програма CAP 2021: офіц. веб.-сайт. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2014_en.pdf